

Adroddiad Blynyddol Menter Iaith Sir Conwy

Ebrill 2009 –

Mawrth 2010

Cynnwys

Rhagair

- Aelodau Pwyllgor
- Aelodau Staff
- Pwyllgorau Ardal
- Strwythur Rheoli a Staffio Menter Iaith Conwy
- Cyllid
- Cynlluniau Gwireddu Strategaeth
  1. Busnes
  2. Gwirfoddol
  3. Sector cyhoeddus
  4. Plant a Phobl Ifanc
  5. Gweithgareddau Cymdeithasol
  6. Dysgwyr
  7. Marchnata
  8. Cynlluniau Penodol
  9. Mentrau Iaith Cymru

I Gloi

Rhagair

Hyderwn y bydd yr adroddiad hwn yn cyfleu darlun o waith a chyfeiriad cyffredinol Menter Iaith Conwy. Ei llwyddiannau, rhwystrau ac methiannau. Ceir cofnod manylach o waith y fenter yn ein hadroddiadau chwarterol.

Nodwyd yn ein adroddiad diwethaf ein bod wedi bod yn llwyddiannus efo 5 cais i'r "**Cynllun Datblygu Wledig**". Arian Ewropeaidd yw hwn sydd ar gael trwy'r Cynulliad a'r Cyngor Sir i ddatblygu cynlluniau o fewn ardaloedd gwledig. Roedd yr arian wedi ei clystnodi ar gyfer 3 mlynedd felly hwn fydd yr ail flwyddyn iddo fod yn weithredol.

Bu rhaglen gyson o weithgareddau ar draws rhan helaeth o'r Sir, nifer wedi eu cynllunio gan y Pwyllgorau Ardal. Mae cofnod manwl o'r rhaglen yma ar gael.

Mae rhai o'n cynlluniau penodol megis Cyfieithu Cymunedol, Yr Hen Ysgol a'r Asiantaeth Awyr Agored hefyd wedi gweld cynydd syddweddol.

Aelodau Pwyllgor Ebrill 2009 – Mawrth 2010.

Cynhaliwyd Gyfarfod Blyneddol Menter Iaith Conwy yn Adeilad Menter Iaith, Llanrwst ar y 18fed o Ebrill. Etholwyd Gwyn Roberts fel Cadeirydd.

Cadeirydd – Gwyn Roberts

Trysorydd – Arfon W

Ysgrifennydd – Teleri Hughes - Staff

Baudewijn Morgan - Dysgwyr

Eirian Jones - Gwirfoddol

Eleri Evans – Materion Staffio

Wyn Jones – Materion Staffio

Tecwyn Ifan – Heb Bortffolio

Huw Prys – Heb Bortffolio

Eryl P – Ardal Gwledig

Meirion Davies – Staff

Aelodau Staff

Ebrill 2009 – Mawrth 2010

Cyfarwyddwr Datblygu – Meirion Davies

Swyddog Cyllid – Teleri Hughes

Swyddog Arfordirol – Elliw Glyn Griffiths hyd 20/12/09, Manon Celyn yn olynu.

Swyddog Gwledig - Bedwyr ap Gwyn

Swyddog Treftadaeth - Siân Emlyn hyd Fehefin 2009, Esyllt Tudur yn olynu.

Swyddog yr Hen Ysgol - Eirian Jones

Iwan Glyn – Swyddog Datblygu Mentrau Iaith Cymru

Cyfieithu Cymunedol

Prif Gyfieithydd - Gwenllïan Glyn hyd Hydref 09, Glyn Jones yn olynu

Mentor – Dafydd Chilton

Dan Hyfforddiant – Glyn Jones hyd Ebrill, Megan Jones a Ffion Wynne yn olynu

Pwyllgorau Ardal

Sefydlwyd 2 Bwyllgor Ardal Newydd

Cyfansoddwyd Pwyllgor Ardal Uwch Aled ac Abergele, mae'r 2 wedi llwyddo i ddenu adnoddau ariannol. Mae gwaith hefyd wedi cychwyn ar bwyllgor yn ardal Penmachno

Arfordirol

- 1) Penmaenmawr a Llanfairfechan, sef Pen-lan
- 2) Llandudno a'r Cylch, sef Y Creuddyn
- 3) Abergele

Gwledig

- 4) Rhwng Dyffryn Conwy a Chlwyd, sef Y Berfeddwlad
- 5) Dolwyddelan (anffurfiol)
- 6) Llanrwst
- 7) Cerrigydrudion

Cynllun Ardal Bwrdd yr Iaith.

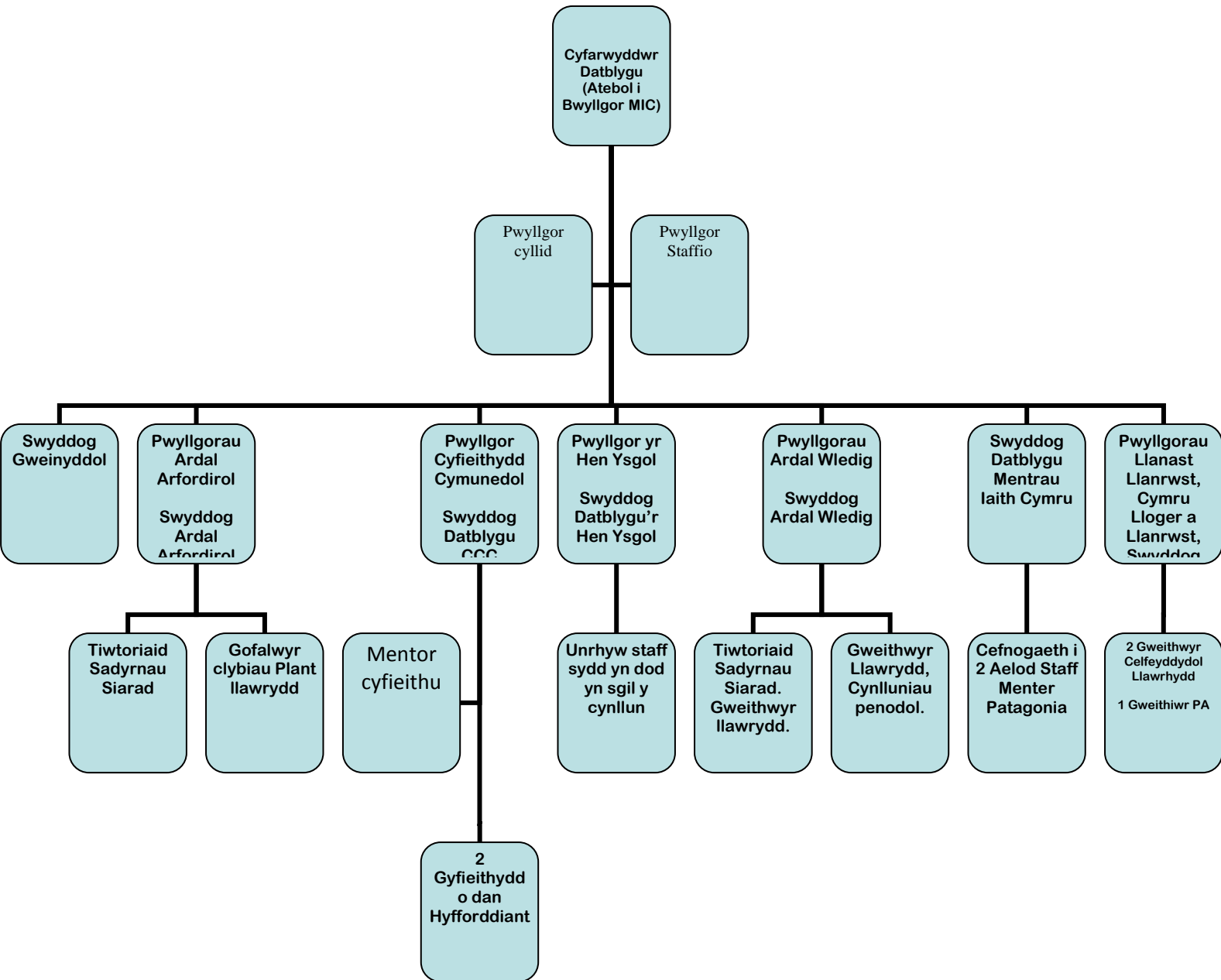
Erbyn rŵan mae'r cynllun wedi cael ei fabwysiadu gan Swyddog Treftadaeth Ardal Wledig ac yn rhan o rwydwaith pwyllgorau Ardal Menter Iaith Conwy.

Strwythur Staff a Phwyllgorau

Fel canlyniad i lwyddiant ceisiadau CD golygai hyn roedd 3 swydd newydd uniongyrchol ac 1 aniongyrchol. Ynghyd a chynnydd mewn adnoddau cyllidol.

Rydym hefyd wedi pennu Pwyllgorau Staffio a Chyllid penodol oherwydd y cynnydd mewn staff a chyllid. Penodwyd cwmni Peninsula i'n cynorthwyo i'r diben yma

Strwythur Rheoli a Staffio Menter Iaith Conwy (MHIC)

Cyllid 10 – 11

£83,000 Bwrdd yr Iaith Gymraeg

£73,000 Cynllun Datblygu Wledig (manylion isod)

£50,000 Trosiant Cyfieithu Cymunedol Conwy

£27,000 CAE (Parc Eryri) – Swyddog Ardal Wledig

£22,000 Cronfa Datblygu Gymdeithasol Cyngor Sir Conwy. Cynllun yr Hen Ysgol

£5,000 Arian i Bawb, Cynllun Gemau Buarth storion Digidol

£5,000 Cytundeb Lefel Gwasanaeth Adran Prif Weithredwr Cyngor Sir Conwy

£4,000 Cytundeb Lefel Gwasanaeth Adran Addysg Cyngor Sir Conwy

£5,000 Cyngor y Celfyddydau, gweithdai celfyddydol.

£1,000 Adran Celf Cyngor Conwy, Llanast Llanrwst.

£1,000 Cynllun Ardal Llanrwst, Llanast Llanrwst.

£1,000 Cist Gymunedol Conwy (Sportslot) Hyfforddi Syrffio

£500 Cyngor y Celfyddydau, Llanast Llanrwst

£500 Busnesau Tref Llanrwst, Llanast Llanrwst.

Ceir manylion llawn ein cyllideb yn y Cyfrifon Blynyddol

Cronfeydd Cynllun Datblygu Wledig

- 1) Gwersi Cymraeg i niferoedd bychain. Yn aml ni all dysgwyr fynychu cyrsiau wedi gwersi blwyddyn 1 mewn ardaloedd gwledig am nad oes yno ddigon o niferoedd i redeg y cwrs. Bydd modd i grwpiau bychain ymrwymedig dderbyn hyfforddiant dwys er mwyn dod yn rhugl eu Cymraeg.
- 2) Hyfforddiant Awyr Agored. Mwy o arian i gynorthwyo siaradwyr Cymraeg i hyfforddi a dod yn gyflogedig yn y maes awyr agored. Ar hyn o bryd dim ond tua 5% o weithlu canolfannau awyr agored y Gogledd Orllewin sydd yn siarad Cymraeg.
- 3) Cyfieithu Cymunedol Conwy. Arian i gryfhau gwasanaeth Cyfieithu Cymunedol Conwy. Bwriad y cynllun hwn yw cynorthwyo hyfforddi'r sector gymunedol a gwirfoddol i allu cynnig gwasanaethau yn ddwyieithog.
- 4) Cynllun Gwreiddiau Conwy – Cynllun fydd yn datblygu rhaglen o gynlluniau diwylliannol a threftadaeth yn y Sir.
- 5) Cynllun yr Hen Ysgol, Llanrwst. Arian i gyflogi swyddog bydd yn mynd ati i ddatblygu adeilad yr Hen Ysgol yn Llanrwst ar gyfer budd y gymuned a'r Gymraeg.

Cynlluniau Gwireddu Strategaeth

Rhannwyd yr adroddiad yn ôl amcanion Cynllun Strategaethol 08-11

1) Prosiect Busnes

Trefnwyd i Adran Sector Preifat BYIG i fabwysiadu sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith Busnes.

Ymateb i ymholiadau Busnes gwnâi'r Fenter erbyn hyn.

2) Sector Gwirfoddol

Cyfieithu Cymunedol

Eto llwyddwyd i ddenu £13,000 i gyllido'r cynllun gan gronfa y CDG. Mae'r cynllun wedi llwyddo i ddenu gweddill eu hincwm drwy fasnachu.

Mae incwm y cynllun wedi cynyddu'n gyson. Gwelwyd trosiant cyson o dros £5,000 y mis.

Cynhaliwyd 2 gwrs yn ystod y cyfnod yma gyda 8 yn mynychu.

Gadawodd ein prif gyfieithydd (Prif Gyfieithydd Coleg Llandrillo) a chyfieithydd o dan hyfforddiant (cyfieithu i Wasanaeth Llysoedd Caernarfon).

I ymateb i'r colliant cyson yma mae cyfarwyddwyr C.C.C. wedi penderfynu ail stwuthuro'r Cwmni. Yn ogystal a darparu gwasanaeth i'r sector cymunedol bydd y cwmni rŵan hefyd yn cynnig hyfforddiant mewn swydd i rhai digon medrus i fynd ymlaen i weithio fel cyfieithwyr. I neud mae'r cwmni wedi sefydlu strwthur swyddi newydd sef Swyddog Datblygu/Prif Gyfieithydd a Mentor. Yn ychwanegol i hyn bydd hyd at 4 swydd cyfieithydd o dan Hyfforddiant. Cafwyd Glyn Jones (cyn cyfieithydd o dan Hyfforddiant i penodi fel Swyddog datblygu a Dafydd Chilton (cyn Prif cyfieithydd i benodi fel Mentor).

Mae Cyfieithu Cymunedol Conwy wedi ei sefydlu fel Is-gwmni Menter Iaith Conwy efo Cyfarwyddwyr ei hun.

3) Y Sector Gyhoeddus

Rydym yn parhau i weithredu Cytundeb Lefel Gwasanaeth gan Gyngor Sir Conwy. Mae'r cytundeb yn cynnwys elfennau o fonitro cynllun iaith Cyngor Sir Conwy.

4) Plant a Phobl Ifanc

Gweithgareddau efo Ysgolion. Cafwyd rhaglen o weithgareddau drwy gydweithio efo Ysgolion. Fel canlyniad enillodd MIconwy Cytundeb Lefel Gwasanaeth efo Adran Addysg y Cyngor. Ceir manylion llawn yn yr adroddiadau chwarterol.

Gweithdai Roc – Denwyd arian i drefnu cyfres o weithdai roc dros yr Haf ar y cyd gyda'r Urdd a Chymunedau'n Gyntaf Tudno.

Rydym yn parhau i weithio gyda Phrif Athrawon ardal y Glannau i asesu'r angen am ddarpariaeth ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg.

Gigs - cynhaliwyd sawl gig yn ystod y flwyddyn.

Gweithgareddau Awyr Agored.

Clwb Syrffio - Bu cydweithio cyson efo Menter Iaith Môn a Chymunedau yn Gyntaf Aberdaron i gynnal rhaglen o weithgareddau.

Clwb Eirafyrddio - Eto bu cydweithio cyson efo Menter Iaith Môn gynnal rhaglen yn Llandudno a Phlas y Brenin.

Clybiau Ffermwyr Ifanc

Cynhaliwyd y gweithgareddau canlynol efo Canghennau Lleol CFFI,

Gweithgareddau, Judo, Beicio Mynydd

Taith Ieuentid i Batagonia

Mi fuodd y daith yn llwyddiannus iawn efo 22 o lenctyd y gogledd yn ei fynychu. Golygai hyn cydweithio efo Mentrau eraill y Gogledd a Swyddogion yr Urdd. Mae modd cael adroddiad llawn ar gais ond teimlwn fod y profiad wedi bod o werth maer i'r Ieuentid a staff. I ddyfynnu;

Elliw (Staff Menter Iaith Conwy)- “Taith gwbl anhygoel, sydd wedi cael dylanwad enfawr ar feddwl criw o bobl ifanc o Gymru ynglŷn a’r Gymraeg. Ers i mi gychwyn gweithio gyda Menter Iaith Conwy yn 2005 dydw i erioed wedi gweld prosiect yn cael effaith mor bositif ar iaith gymdeithasol criw o bobl ifanc. Roeddent i gyd yn methu coelio mai’r Gymraeg oedd yr iaith gyffredin rhyngddyn nhw a pobl ochr arall y byd!”

Dyma rai dyfyniadau gan y criw:

Deio ap Gwyndaf ysgol Dyffryn Conwy – “Taith gwbl anhygoel y dylai pob Cymro ei gwneud er mwyn cryfhau eu hunaniaeth”

Hyfforddiant

Mae modd defnyddio Cronfa CDG Hyfforddiant Awyr Agored i hyfforddi Ieuentid.

Bu Swyddog y Glannau yn mynychu cwrs Gwaith Ieuentid sylfaenol 3.

Mynychodd 7 aelod o CFFI cwrs hyfforddi Arwain Beicio Mynydd

5) Gweithgareddau Cymdeithasol

Cyrsiau Cyfrwng Cymraeg

Bu cynnydd yn y nifer o gyrsiau Cymraeg a gynhaliwyd yn y sir - trwy gydweithio â Choleg Llandrillo, Elusendai Llanrwst, Prifysgol Bangor ac Ysgol Dyffryn Conwy.

Sbaeneg (Llanrwst), Ffrangeg (Llanrwst), Cyfieithu ar y Pryd (Llanrwst), Cyfieithu Ysgrifenedig (Llanrwst)

Adloniant

Llwyddwyd i gynnal rhaglen o adloniant trwy'r flwyddyn gan gynnwys mwy o ddigwyddiadau ar y Glannau trwy ein pwyllgorau ardal. Ceir y manylion llawn yn ein hadroddiadau chwarterol.

Llanast Llanrwst

Eto lwyddwyd i gynnal gŵyl lwyddiannus arall. Adroddiad llawn ar gael.

6) Dysgwyr

Sesiynau Siarad / Sadwrn Siarad

Erbyn hyn cynhelir 7 Sesiwn / Sadwrn Siarad yn fisol, yn y Sir ond mae Menter Iaith Conwy wedi pasio'r cyfrifoldeb ariannu a hyrwyddo i Gymraeg i Oedolion

Lleoliadau:

Abergele, Canolfan Hesketh

Bae Colwyn, Clwb Golff Llandrillo yn Rhos.

Glan Conwy, Y Ganolfan Arddio

Llanfairfechan, Canolfan Cwmni Penllan

Llansannan, Y Llew Coch

Llandudno, Caffi Debanams

Penmaenmawr, Tafarn y Gladstone

Pecyn Croeso - Yn anffodus nid yw cynllun yma yn cael ei weithredu mwyach.

Cymhathu

Golygai llwyddiant cais CDG - Gwersi Cymraeg Niferoedd Isel fod modd i Fenter Iaith Conwy cynnal gwersi niferoedd isel lle mae'r sustem Cymraeg i Oedolion yn methu. Trefnwyd un dosbarth yn Nolwyddelan ac mae diddordeb yn Llanfair Tal Haearn a Dolwyddelan hefyd ond mae diffyg tiwtor yn rhwystro ei redeg.

Yn fwy effeithiol mae Swyddog Ardal Wledig wedi bod yn gweithio efo'r Gronfa a dysgwyr yn yr ardal wledig er mwyn eu gyrru i Nant Gwrtheyrn i neud cyrsiau dwys. Hyd yn hyn mae 70 o unigolion wedi bod. Gwelir cynnydd sylweddol yn ei gallu i ddefnyddio Cymraeg yn gymdeithasol.

7) Marchnata

Ceir sylw cyson i'r Fenter Iaith yn y wasg.

Sioeau Sirol

Mae pob sioe yn y sir wedi derbyn gwybodaeth am y Fenter ac rydym yn ymweld â sioeau:

Llanrwst, Eglwysbach. Nid oedd y tywydd yn caniatáu i ni ymweld â Sioe Cerrigydrudion i hyrwyddo gwaith y Fenter.

Cyfarfodydd a Phartneriaid

Sefydlwyd Partneriaeth Sirol i gynorthwyo cydweithio rhwng holl bartneriaid y Bwrdd yn y Sir.

Sefydlwyd Partneriaeth Darparwyr Ieuenctid Cyfrwng Cymraeg

Mynychwyd nifer o gyfarfodydd yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

Mentrau Iaith Cymru (ail-etholwyd Meirion Davies yn Gadeirydd Staff y Mentrau)

8) Cynlluniau Penodol

Yr Hen Ysgol, Llanrwst

Arian wedi ei sicrhau drwy'r CDG a CMC Conwy gyflogi Swyddog i ddatblygu'r safle ac mae cytundeb gennym gyda chwmni Pennaf i gydweithio ar gyfer datblygu'r safle. Ein bwriad yw datblygu'r cynlluniau canlynol;

Stiwdio Gymunedol

Oriel a gofod perfformio

Yn ogystal â hyn bydd angen ymgynghoriad pellach gyda'r gymuned.

Mae yna ceisiadau am arian sylweddol wedi ei cyflwyno i ddatblygu'r cynllun ym mhellach;

CFAP £300,000

Cronfa Treftadaeth Loteri £40,000

Mae Cwmni "Yr Hen Ysgol" wedi yn cofrestru fel is-gwmni i Fenter Iaith Conwy mewn amser.

Asiantaeth Hyfforddi a Chyflogi Sgiliau Awyr Agored

I ddatblygu gwaith "Awyr Agored" y Swyddog Gwledig yn bellach a gallu cyflogi Swyddog i ddatblygu Asiantaeth Hyfforddi a Chyflogi Sgiliau Awyr Agored penodol gwnaethpwyd cais i CAE (cronfa Amgen Eryri) er mwyn cynyddu'r cyllid. Roedd y cais yn llwyddiannus a fydd ein Swyddog Gwledig presennol yn symud i weithio yn benodol ar y cynllun yma o fis Ebrill 10.

Fel canlyniad fydd ein Swyddog Treftadaeth yn sicrhau fod yna weithgarwch yn yr ardal Wledig efo'r golwg o newid y swydd i fod yn "Swyddog Ardal Wledig" unwaith bydd arian CDG yn dod i ben (Ebrill 11).

Bydd yr Asiantaeth yn cofrestru fel is-gwmni i Fenter Iaith Conwy mewn amser.

Yn ystod y flwyddyn rhoddwyd dros 50 o siaradwyr Cymraeg drwy gyrsiau cymwysterau awyr agored. Cafwyd tystiolaeth fod 10 wedi cael hyd i waith yn yr ardal oherwydd y cymwysterau yma. Roedd 10 arall wedi gallu codi cymhwysedd o fewn eu swyddi presennol tra bod esiampl o 1 yn symud yn ôl i'r ardal i weithio o Loger ar ôl neud cymhwyster.

9) Mentrau Iaith Cymru

Mae Prif Swyddog MIConwy hefyd yn Gadeirydd pwyllgor staff Mentrau Iaith Cymru ac wedi cynorthwyo i ddatblygu'r cynlluniau canlynol;

Menter Patagonia. Llwyddwyd i ddenu cyllid a sefydlu Menter Iaith ym Mhatagonia. Erbyn hyn mae 2 swyddog yn gweithio ar y cynllun yn Y Wladfa.

Brwydr y Bandiau C2 a Mentrau Iaith Cymru. Ni chynhaliwyd y cystadlet yn y Gogledd Orllewin oherwydd diffyg bandiau.

Cyfarfod gyda'r Gweinidog Iaith a Diwylliant. Bu'r Prif Swyddog a Swyddog Mentrau Iaith Conwy yn cyfarfod â'r gweinidog i lobio yng Nghyd-estyn y mesur iaith newydd, y strategaeth iaith ac am adnoddau i'r Mentrau Iaith.

I Gloi

Braf yw gweld drwy linio'r adroddiad yma fod nifer o amcanion cynllun strategaethol llynedd wedi ei gwireddu. Mae llwyddiant denu arian Cynllun Datblygu Wledig wedi golygu naid sylweddol ymlaen i Fenter Iaith Conwy yn nhermau adnoddau dynol a chyllid. Ond mae hefyd wedi dod ac anawsterau annisgwyl o ran gweinyddu'r cynllun. Anawsterau sydd tu hwnt i reolaeth y Fenter ac sydd yng nghlwm a sut mae'r cynllun wedi cael ei sefydlu ac yn cael ei weinyddu.

Mae hyn wedi deffro'r Fenter i'r angen am systemau cyllidol effeithiol, ac yr angen i gynllunio systemau o'r fath mewn i unrhyw geisiadau am adnoddau ychwanegol.

Rydym hefyd wedi cyrraedd maint lle mae angen proffesioneiddo amodau staff ac materion iechyd a diogelwch. Bydd hyn yn flaenoriaeth yn y tymor byr.

Fel canlyniad mae'r Fenter wedi penderfynu buddsoddi mewn gwasanaeth i sicrhau a safonau cyfundrefnau amodau gwaith ac iechyd a diogelwch. Rydym hefyd wedi pennu Pwyllgorau Staffio a Chyllid penodol.

Ond ar ôl sicrhau'r ddwy elfen yma a diogelu ein cymhwysedd adnoddau presennol y gallwn feddwl am ddatblygiadau sylweddol newydd.

Credwn ein bod nawr yn cynnal rhaglen o weithgareddau eang ar draws y sir sydd yn cyd-fynd gyda'n hamcanion ac amcanion ein prif noddwyr. Rydym yn awyddus i barhau ac ehangu'r rhaglen yma.

Tu hwynt i hyn mae'r cymhwysedd ac arbenigedd yr ydym wedi magu yn y deg mlynedd diwethaf wedi ein rhoi mewn sefyllfa lle rydym yn gallu dechrau gweithio ar gynlluniau sylweddol. Cynlluniau sydd yn defnyddio syniadaeth "**Datblygu Cymunedol**" gall wirioneddol effeithio ar gynladwyedd y Gymraeg yn y sir a thu hwnt yn y hir dymor.

Meirion LI Davies

(Cyfarwyddwr Datblygu MIConwy)

20/8/10